

Handläggare
Annette Andersson

Datum
2021-09-28

Vår beteckning
RS/211698

Ert Datum

Er beteckning

Regeringskansliet
Miljödepartementet

Svar på remiss om betänkandet Äga avfall - en del av den cirkulära ekonomin (SOU 2021:24)

Region Värmland har fått tillfälle att lämna svar på rubricerad remiss och vill lämna följande synpunkter.

Begreppet kommunalt avfall har från den 1 augusti 2020 ersatt den tidigare termen hushållsavfall. Ingen förändring har däremot skett gällande definition av vilka avfallstyper som ingår i begreppet. Med kommunalt avfall avses således fortfarande avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar detta avfall.

Ändringen av begreppet har heller inte förändrat ansvaret för hanteringen av avfallet. Kommunerna har fortsatt monopol och skyldighet att transportera bort avfallet. För att kunna upprätthålla beslutad renhållningsorder har kommunen möjlighet att ingå avtal med entreprenör för transport och omhändertagande av avfallet. En verksamhet är skyldig att anpassa lokala rutiner för avfallshantering till respektive kommuns renhållningsordning.

Inom Region Värmland kan avfall som samlas in från personalrum, vanliga papperskorgar, offentliga toaletter samt matavfall från produktionskök och serveringar inordnas under begreppet kommunalt avfall. Ansvaret för hantering, hämtning och destruktion av övrigt avfall som förekommer inom Region Värmland, exempelvis farligt avfall (som kemikalier) och vårdens specialavfall (som smittförande, stickande, cytostatika m.m.) vilar på verksamheten då dessa avfallskategorier inte faller under begreppet kommunalt avfall. Hanteringen av det material som källsorteras (glas, papper, plast, metall m.m.) är likaledes ett ansvar som verksamheten har inom ramen för producentansvaret.

Handläggare
Annette Andersson

Datum
2021-09-28

Vår beteckning
RS/211698

Ert Datum

Er beteckning

Kommittédirektivet 2020-07-23 gällande ”Utredning om verksamheters kommunala avfall” ger tydligt uttryck för att utreda alternativa lösningar för yrkesmässiga verksamheter att ta hand om sitt eget kommunala avfall. Föreslagna lösningar ska möjliggöra utvecklingen av nya modeller och metoder för en cirkulär ekonomi genom ett så kallat frival, alternativt utökad dispensmöjlighet, i enlighet med EU direktiv på avfallsområdet.

Utredningen

Frågan om ansvar för hushållsavfall (kommunalt avfall) har tidigare varit föremål för flera olika utredningar under 2000-talet. På grund av skilda uppfattningar från remissinstanserna har ingen förändring genomförts. En starkt bidragande orsak till att frågan återigen är aktuell kan härledas till en stegrad ambition inom EU för att öka takten i omställningen mot en cirkulär ekonomi och bättre underlag för jämförbar och tillförlitlig avfallsstatistik.

Fokus för utredningen har i första hand varit blandat restavfall och utsorterat matavfall som tillsammans utgör den största mängden kommunalt avfall som insamlas. På grund av bristfälligt statistiskt underlag har utredningen inte kunnat härleda och dela upp det avfallet på hushåll respektive verksamheter.

Huvuddelen av det kommunala osorterade restavfallet som uppkommer förbränns. Matavfall behandlas normalt genom rötning eller kompostering.

I våra nordiska grannländer togs det kommunala monopolet helt eller delvis bort för 10 - 15 år sedan. Affärsmässiga betingelser har varit överordnat de miljömässiga sakskälen.

Förslag

Utredningen landar i två förslag, *frival* eller *utökade dispensmöjligheter*, där respektive alternativ bör övervägas för sig och inte båda unisont.

Oavsett alternativ kommer en viss ökning av det administrativa arbetet att öka. Ansökan om frival föreslås ske digitalt och inte vara tidsbegränsat. Dispensalternativet förutsätter någon form av bedömning om avfallet kommer att tas omhand bättre än vad respektive kommun kan erbjuda.

Frival

Utredningens ena alternativ föreslår att ett så kallat frival, omhändertagande av allt eller delar av det kommunala avfallet, ska vara möjligt för verksamhetsutövare. Kommunerna ska dock alltså ha ett grund- och tillsynsansvar för det kommunala avfallet som produceras i yrkesmässig verksamhet.

Handläggare
Annette Andersson

Datum
2021-09-28

Vår beteckning
RS/211698

Ert Datum

Er beteckning

Frivalet ger möjlighet för de verksamheter som finns lokaliserade på många olika fysiska platser att samordna hanteringen och kunna upprätthålla samma service och ambitionsnivå oavsett lokalisering/kommun.

Ur ett konkurrensperspektiv pekar utredningen på att det sannolikt finns få stordriftsfördelar med att samma avfallsinsamlare har ansvar för alla avfallsfraktioner. De fraktioner som har ett högt värde kommer köras till specialiserade behandlingsanläggningar. Möjligheten att ta hand om enskilda fraktioner skulle därför kunna gynna mindre företag och en ökad materialåtervinning.

Utökade dispensmöjligheter

Utredningens andra alternativ föreslår utökade dispensmöjligheter. Miljöbalken ger redan idag möjlighet för verksamhetsutövare att ansöka om dispens gällande ansvaret för det kommunala avfallet. Erfarenheterna från gällande lagstiftning och dispensmöjligheten visar att ansökningar från verksamheter tillhör ovanligheten. Antalet beviljade dispenser är dessutom högst begränsat. Dispensansökningar har främst rört ägare av fritidsfastigheter som velat slippa betala renhållningsavgift. Utredningen föreslår därför att en ytterligare dispensgrund införs i lagstiftningen som reserveras för verksamheter. Dispensen ska ses som ett verktyg som ska användas för att åstadkomma en ökad hållbarhet. I likhet med andra dispenser som avser en pågående verksamhet bör dispensen kunna begränsas i tiden.

Region Värmlands synpunkter

Region Värmland och före detta Landstinget i Värmland har under många decennier hanterat det avfall som uppkommit inom bland annat hälso- och sjukvården. Successivt genom åren har avfallshanteringen utvecklats från kvittblivning till källsortering för att så långt möjligt ta tillvara den råvara som avfallet innehåller. Av naturliga skäl har hanteringen effektiviserats – från källsortering, insamling och transport.

Det kommunala avfallsmonopolet kan spåras långt tillbaka i tiden. Monopolet har tjänat oss väl och de sanitära olägenheter som bland annat dokumenterades av Lubbe Nordström i boken Lort-Sverige 1938, är borta. Ur Region Värmlands perspektiv är inte monopolet i sig ett problem utan snarare hur begreppet hushållslikande avfall har tolkats i förhållande till verksamhetsutövare.

Handläggare
Annette Andersson

Datum
2021-09-28

Vår beteckning
RS/211698

Ert Datum

Er beteckning

Ur ett insamlings- och transportperspektiv har monopolet på hushållsliknade avfall varit hämmande för Region Värmlands utveckling inom avfallsområdet. Parallella insamlings och transportrutiner har i vissa fall varit tvungen att införas, vilket har lett till bland annat ökade transporter i länet. Likaså har utvecklingen av tillförlitlig statistik gått långsamt i Värmlands kommuner jämfört med privata aktörer som samlat in regionens övriga avfallsfraktioner. Det har skapat svårigheter för Region Värmland att följa upp, analysera, förstå, besluta och agera baserat på de kommunala avfallsmängderna. Graden av källsortering av det kommunala avfallet inom Region Värmland har därför inte kunnat utvecklas i samma takt som det övriga avfallet.

Region Värmland kan se risken att kostnaderna för avfallshanteringen ökar om privata intressen kommer in, detta skulle kunna vägas upp av att samordningsvinster kan ge lägre kostnad, och en avreglerad marknad med större konkurrens kan ge större möjligheter att ställa krav på utförarna.

Region Värmland välkomnar därför förslaget om att införa så kallat frival. Incitamenten och möjligheterna att ytterligare effektivisera avfallshanteringen ökar. Ur ett långsiktigt perspektiv kan en förbättrad källsortering, en effektivare insamling och en förenklad intern och extern transportlogistik utvecklas.

Förslaget om utökade dispensmöjligheter anses bli en administrativ börda för Region Värmland i jämförelse med förslaget om frival. Därför förordar Region Värmland att förslaget om frival förverkligas.

Regionstyrelsen

Fredrik Larsson
Ordförande

Peter Bäckstrand
Regiondirektör